

Úvod do mezinárodního práva

215 - 2

Mezinárodní právo 1

- vztahy mezi státy + podobnými subjekty
- mezinárodní společenství
- **zásada svrchované rovnosti - suverenity**
- **koordinální charakter mezinárodního práva (nikoli subordinační!)**
- **NIKDO NENÍ NIKOMU PODŘÍZEN !**
- státy mezinárodní právo **vytvářejí**, mají ho **respektovat** a jeho respektování **vynucují**

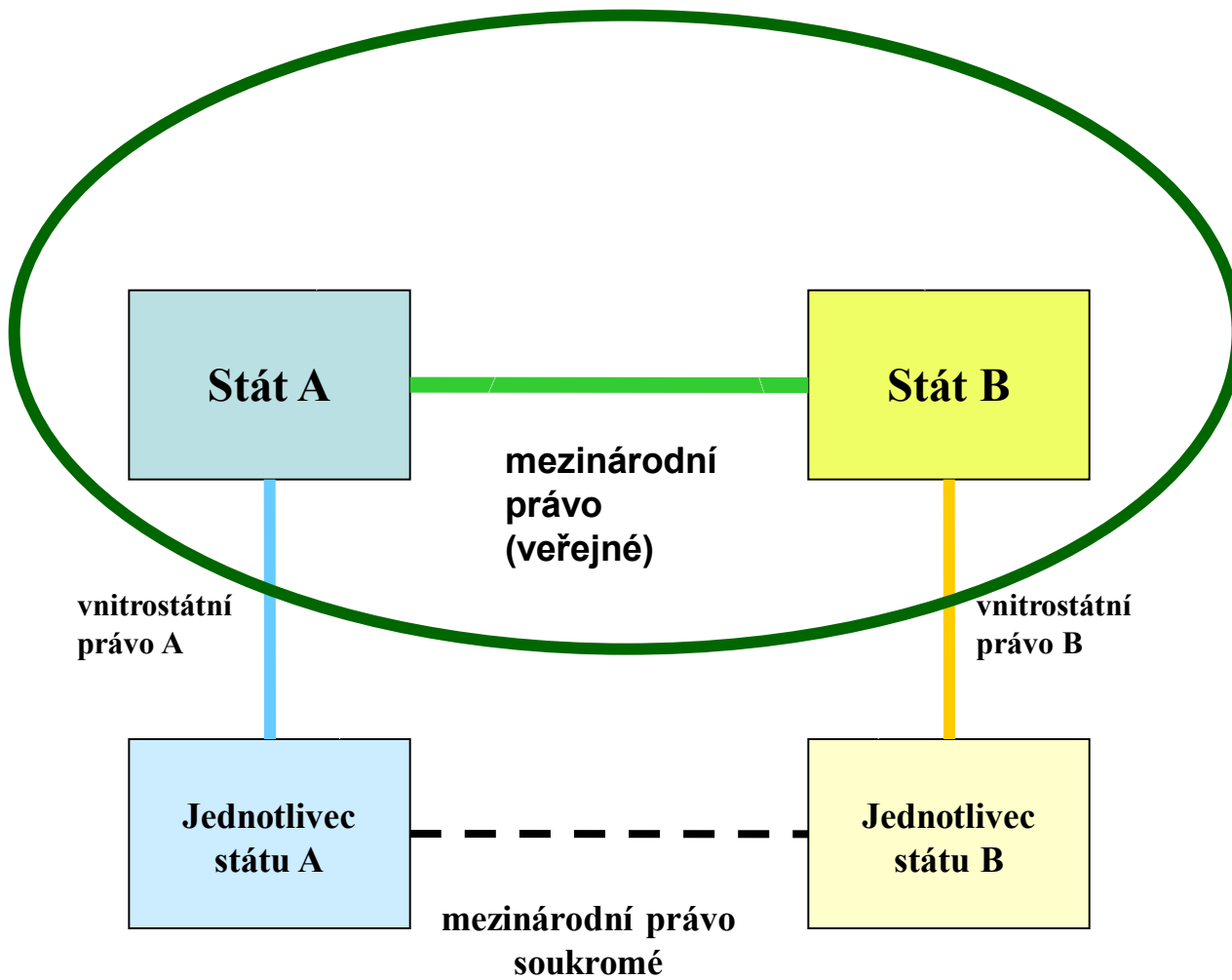
Zvláštnosti mezinárodního práva

- ošidnost srovnávání s právem vnitrostátním
- „rané“ stadium vývoje
- působí v jiném prostředí
- projev vůle více států

- *A HLAVNĚ: MÁ CHARAKTER
KOORDINAČNÍ, NE
SUBORDINAČNÍ*

Zvláštnosti mezinárodního práva

- **1. KOORDINAČNÍ**
CHARAKTER MP vyplývá ze **zásady svrchované rovnosti** států, která je jeho základem

Mezinárodní právo: specifika a subjekty

Zvláštnosti mezinárodního práva - 1

- ošidnost srovnávání s právem vnitrostátním
- „rané“ stadium vývoje
- působí v jiném prostředí
- projev vůle více států

Zvláštnosti mezinárodního práva - 2

- **1.** Základ: **zásada svrchované rovnosti** států – KOORDINAČNÍ CHARAKTER MP
- **2.** Není **centralizovaná normotvorba**
- **3.** Není autoritativní orgán, který by závazně **rozhodl o porušení práva** a stanovil sankce

Zvláštnosti mezinárodního práva - 3

- **4.** **Není centralizované donucení**
- **Donucovací prostředky:**
 - bez použití síly (retorze, přerušování styků)
 - s použitím síly (sebeobrana, akce RB)
- **5. Prameny** – také právo nepsané
- **6. Subjekty**

Zvláštnosti mezinárodního práva

S h r n u t í :

- **Pro vnitrostátní právo je nadřazenou mocí stát.**
- **U mezinárodního práva nadřazená moc chybí.**
- **Státy jsou v MP tvůrci a adresáti norem.**
- **Zcela decentralizovaný systém bez mocenského centra.**

Zásada svrchované rovnosti

- **SVRCHOVANOST (SUVERENITA)**
 - nezávislost na jiné moci uvnitř i vně
 - přirozené vymezení
 - dobrovolné omezení
 - územní výsost = výlučný výkon suverenity státu na svém území - výjimky
- **ROVNOST**
 - rovná práva, výjimky

Subjektivita v mezinárodním právu

- způsobilost k právům a povinnostem
- způsobilost k právně relevantnímu chování
- normotvorná způsobilost (ne vždy)

Rozsah:

- **plná subjektivita (stát)** (*celé MP*)
- **omezená subjektivita** (mezinárodní org.) (*část MP*)
- **marginální subjektivita** (jednotlivec) (*výj.*)

Subjektivita – 2

- trvalost (dočasnost)
- zdroj (obecné nebo partikulární MP)
- **původnost:**
 - **původní (primární):** státy, povstalci, n-o hnutí
 - **odvozená:** mezinárodní organizace, jednotlivci
 - **podle okolností:** zvláštní politické útvary, města (hist.)

Stát jako subjekt MPV

Pojmové znaky státu:

1. území
2. obyvatelstvo
3. nezávislá veřejná moc (státní moc)
4. způsobilost vstupovat do mezinárodních vztahů (smluv)

Území

- státní hranice
 - různé způsoby vymezení
 - hranice uvnitř EU
- trojrozměrný prostor
- moře
- enklávy, poloenklávy
- územní výsost (výlučný výkon svrchovaných práv státu)
 - výjimky: diplomatické a konzulární mise, vojenské základny, zvláštní dohody o policejní spolupráci

Trojrozměrnost státního území

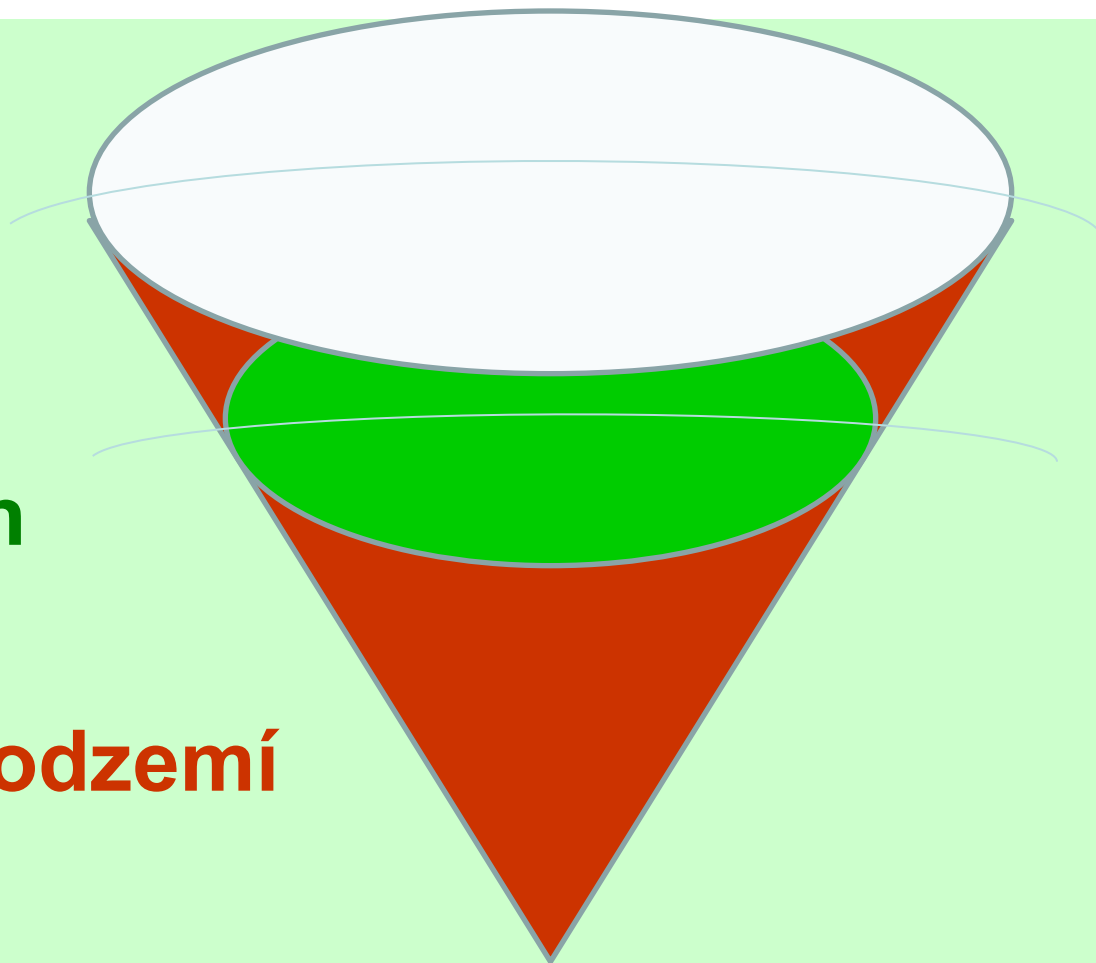
kosmický prostor

vzdušný prostor

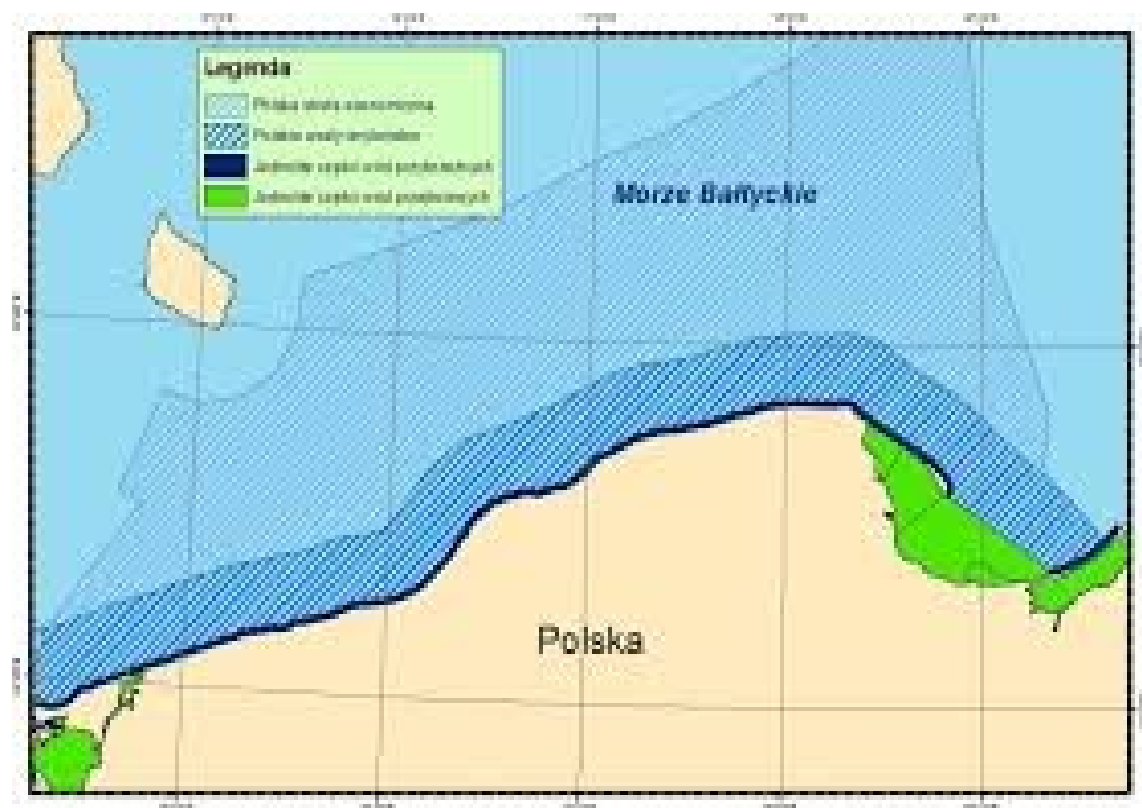
100 km

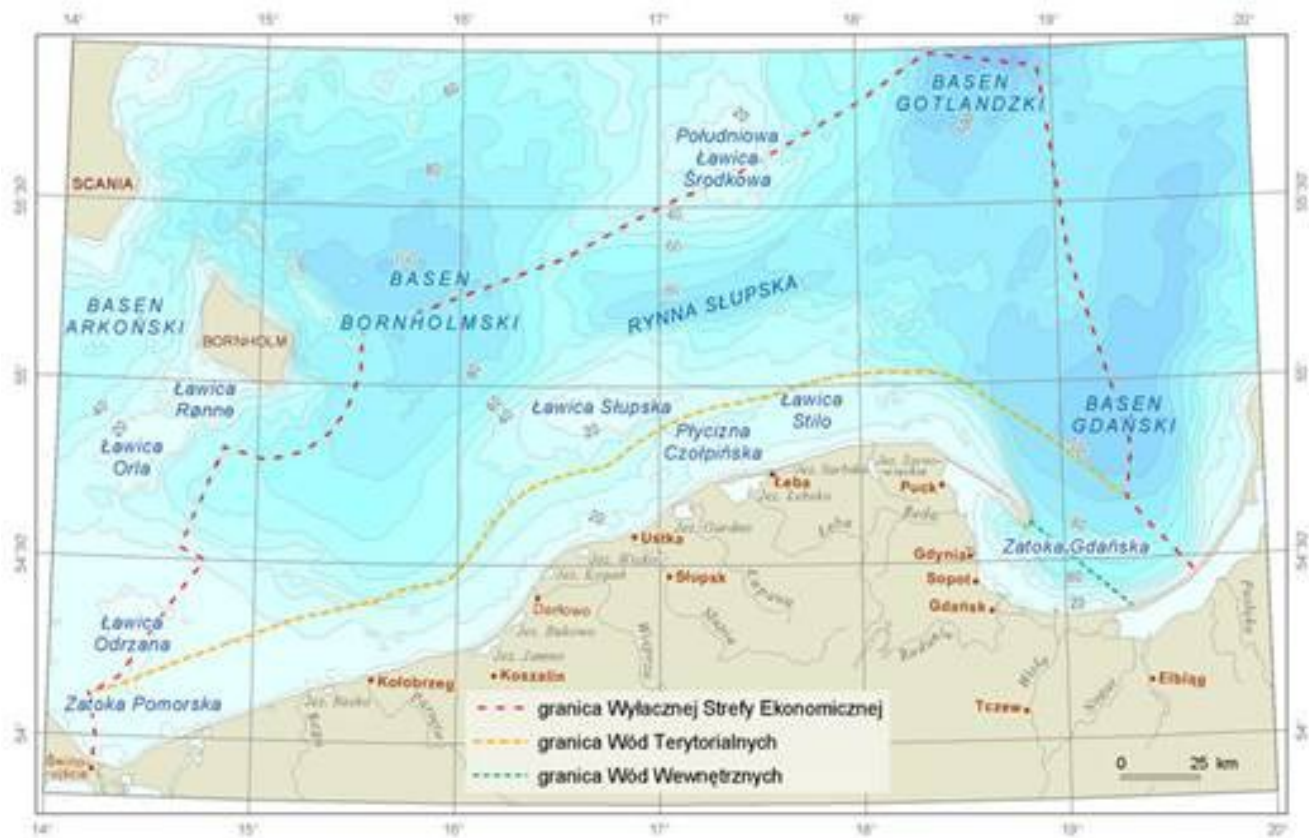
zemský povrch

podzemí

Pobřežní vody (12 mil)

Hranice Aljaška - Kanada

Demarkace – hraniční sloupy

Demarkace – hraniční kámen

Demarkace – hraniční kameny

Střídavé hraniční kameny

Hraniční plot USA - Mexiko

Obyvatelstvo

- nastálo usazené, resp. žijící
- organizované (orgány státní moci a státní správy)
- bez ohledu na státní občanství
- jeden nebo více národů

Státní moc

- ORGANIZOVANÁ VEŘEJNÁ MOC
- nezávislá na jakékoli jiné moci vně i uvnitř
- nemusí jít o faktickou schopnost ubránit se útoku jiného státu
- vnitřní útok (občanská válka)
- Království Huttovy řeky
- EU

Způsobilost vstupovat do mezinárodních vztahů

- neuznaný stát – charakter státu je sporný (Severokyperská turecká republika)
- vyhlášení nezávislosti (1983)
- viz dále uznání státu

Vznik a zánik státu

- rozdělení (ČSFR, SSSR, Jugoslávie) $A \rightarrow B + C$
- sloučení (Itálie, Švýcarsko, Německo) $A + B \rightarrow C$
- secese (Kosovo) $A \rightarrow A + B$
- připojení (NDR) $A + B \rightarrow A$
- prvotní okupace (USA) $0 \rightarrow A$
- vyhlášení samostatnosti - dekolonizace (Alžírsko)
 $K \rightarrow A$

UZNÁNÍ STÁTU - podstata

- STÁTY SE mění - vznik, zánik (slučování - rozdělování- secese)
- uznání státu a vlády
- uznání provádí exekutiva
- uznání státu: jednorázové - nezmění-li se okolnosti, nelze vzít zpět (ale lze uznat neuznaný)
- uznání vlády: jen při neústavní změně, ovládá-li většinu území (???) nebo alespoň je-li taková pravděpodobnost
- Libye - stát pořád, vláda se změnila

Uznání - teorie

- Uznání státu:
- - **konstitutivní teorie** = uznání vytváří stát a dodává mu právní subjektivitu
 - někdo uznal, někdo neuznal - co to znamená?
- - **deklaratorní teorie** = praxe států - retroaktivní efekt - nevadí
 - nelogičnost: neuznané skutečné státy
- KONSTITUTIVNÍ TEORIE: logický nesmysl – není závazně rozhodující autorita
- DEKLARATORNÍ TEORIE: stát je suverénní bez ohledu na uznání
 - Uznání předpokládá existenci státu, nevytváří jej
 - uznání: zda je entita považovaná za stát v dvoustranném vztahu

Uznání - teorie

- **Není povinnost uznat stát**
- **Uváděné důvody neuznání:**
 - vznik státu v rozporu s MP
 - závislost státní moci na jiné moci vně
 - **SKUTEČNOST:** politický zájem

proto zavrhuje toto dělení - je to politická, ne právní otázka

Uznání je politický akt!

NELZE UZNAT STÁT, který vznikl cestou porušení mezinárodního práva

Uznání - pokračování

- Kritéria uznání státu: právní - uvedené znaky (Montevidejská úmluva)
- UZNÁNÍ VLÁDY: efektivnost, stabilita (a taky ta formální vláda)
- většinou kritéria politická

- DE FACTO A DE IURE:
- uznání vlády:
 - de facto - alespoň určitý vliv,
 - de-iure - trvalý a pevný vliv
- Lze de iure uznat i vládu, která kontroluje jen část území nebo je v exilu!

Přehled neuznaných států (polsky)

- **Státy uznané jen některými státy**
- **Abcházie** od 1992 (w 2014 uznawana przez 4 państwa członkowskie ONZ: Rosję, Nauru, Nikaraguę i Wenezuelę)
- **Jižní Osetie** od 1991 (w 2014 uznawana przez 4 państwa członkowskie ONZ: Rosję, Nauru, Nikaraguę i Wenezuelę)
- **Severní Kypr** od 1974 (w 2014 uznawany przez 1 państwo członkowskie ONZ: Turcję)
- **Kosovo** od 2008 (w 2014 uznawane przez 105 państw członkowskich ONZ)
- **Tajwan** od 1949 (w 2014 uznawany przez 21 państw członkowskich ONZ oraz przez Stolicę Apostolską)

- **Státy neuznané, de facto kontrolující své území**
- **Náhorní Karabach** od 1991; uznawany za część Azerbejdžanu
- **Podněstří** od 1990; uznawane za część Mołdawii
- **Somaliland** od 1991; uznawany za część Somalii

- **Území nevyjasněné povahy**
- **Palestina** (uznawana jako państwo przez ONZ, państwo-observator w ONZ) i niektóre państwa, Palestynę uznaje ponad 100 państw, z czego część, w tym Polska, uznaje za podmiot prawa międzynarodowego Palestyńskie Władze Narodowe, a nie państwo palestyńskie)
- **Západní Sahara** od 1976 (w 2013 uznawana przez 51 państw jako niepodległe państwo, pełnoprawny członek Unii Afrykańskiej, większość terenów pozostaje pod administracją marokańską)

Mezinárodní organizace

- **členové:** státy nebo mezinárodní organizace
- **Pojmové znaky:**
 - zřízeny mezinárodní smlouvou
 - odvozená subjektivita
 - relativně trvalé
 - vlastní orgány
 - usilují o dosažení cílů podle zřizovací smlouvy

Organizační struktura mezinárodních organizací

- **„Shromáždění“** – zastoupení všichni členové, rozhodovací pravomoc
- **„Výbor“**, **„Rada“** – výkonný orgán, vyjadřuje společný zájem mezinárodní organizace
- **sekretariát** – výkonně technický orgán
- **(orgán pro řešení sporů)**

Jednotlivec jako **marginální** subjekt MP

Získání subjektivity:

- vlastním úkonem podle MP (lidská práva)
- úkonem státu nebo mezinárodního orgánu (mezinárodní trestní právo)

Nepatrný rozsah způsobilosti (jen být účastníkem řízení)